Mannenzangkoren in Vianen

Dit jaar viert het Vianens Mannenkoor haar eerste lustrum, een aanleiding om eens nader in te gaan op de geschiedenis van de mannenzang in Vianen. Het huidige Mannenkoor heeft een aantal voorlopers gehad, die een belangrijke bedrage hebben geleverd aan de zangcultuur in Vianen. Helaas is er nauwelijks archiefmateriaal van deze koren bewaard gebleven. Gelukkig echter is er een aantal mensen, dat nog van alles over 'hun koor' kan vertellen[1].

Inleiding

Vanouds is er in Vianen veel gemusiceerd en gezongen. In de zestiende eeuw, onder Reinoud III en Hendrik van Brederode, waren er al muziekinstrumenten, zoals klavecimbels, violen en diverse blaasinstrumenten op Batenstein aanwezig. Hiervoor werd geregeld bladmuziek van Duitse dansen in Antwerpen besteld[2]. Twee eeuwen later, rond 1840, bestonden er in Vianen twee muziekgezelschappen: 'Harmonie' en 'Sijmphonia'. Op aan-dringen van verschillende besturen en instellingen werd op 11 september 1840 de Viaanse muziekmeester F. Bersch te Vianen aangesteld tot stadsmuziek-meester tegen een jaarwedde van 150 gulden. De benoeming ging in op 1 januari 1841. Volgens de *Instructie voor den Stadsmuzijkmeester te Vianen* moest er van september tot en met april tweemaal per week onderwijs gegeven worden in een lokaal in de Stadsschool, op de Weesdijk, waarbij de nadruk op zingen kwam te liggen[3]. In augustus 1847 werd Bersch, bij zijn vertrek naar Gorinchem, opgevolgd door Jacobus Pieter Dietz, muziekmeester uit Arnhem[4]. Over Dietz en 'Harmonie' schrijft W.J. van Harn, een tijdgenoot, het volgende:
'De Toonkunst wordt te Vianen met eenen bijzonderen goeden uitslag beoefend; de kundige en smaakvolle Pianist Dietz, die tevens onderwijs in het fluit- en vioolspelen geeft, heeft sedert verscheidene jaren begaafde discipelen en discipellinnen gevormd - - - dat daardoor het orkest op het wekelijksch winter-concert bijzonder wel bezet is spreke van zelve terwijl ook de vokale muzijk, doorgaans het lievelings-talent van het schoone geslacht, een genoegzaam getal zangeressen oplevert, om de koren te vervullen.'[5]

Harmonie

Harmonie komt men aan het eind van de 19de eeuw nog steeds tegen. Niet langer is Harmonie dan een combinatie van koor en orkest, maar de naam van een zangvereniging[6]. Dit koor gaf, onder de leiding van de bekende dirigent Cornelis A. Galesloot, op 2 maart 1897, samen met enige musici van het Symfonie Orkest Utrecht, een uitvoering in de sociëteit 'De Eendracht'. Hierbij zong het koor o.a. *Abendlied* van Victor Nessler, *Gebed des Harten* van Daniel de Lange, *Afscheid van 't Woud* van Felix Mendelssohn-Bartholdi en *Die Himmel erzahlen die Ehre* van Joseph Haydn[7].
Een groot succes behaalde de zangvereniging Harmonie, bestaande uit 15 zangers, op 27 augustus 1898. Op een concours ter viering van het 40-jarig bestaan der Liedertafel 'Zanglust' te Amsterdam, waaraan 37 verenigingen meededen, sleepte de Harmonie bij de afdeling mannenkoor een tweede prijs in de wacht. De prijs bestond uit een vergulde zilveren medaille en 50 gulden[8]. In Vianen was men zeer trots met deze hoge klassering. Begin september werd Cornelis Galesloot feestelijk bij de Lek ingehaald door verschillende Viaanse verenigingen zoals 'Floralia', de toneelvereniging 'Door inspanning uitspanning' en de gymnastiekvereniging D.O.S[9]. In IJsselstein, waar Galesloot dirigent van het IJssels Mannenkoor was, werd op 1 september, naar aanleiding van deze prijs, een apart voor hem gemaakt gedicht voorgedragen voor het raadhuis[10].
Het enige nog in leven zijnde lid van Harmonie is Janus de Bock. Hij was lid van 1917 tot zijn vertrek uit Vianen eind jaren '20 en herinnert zich Galesloot nog goed. Onder diens begeesterde leiding repeteerde men wekelijks op maandag-

avond van acht tot tien uur in de 'Brouwerij' in de Kerkstraat. Hij was een dirigent van naam, zeer muzikaal en inspirerend. Voor elke repetitie werd hij uit Utrecht opgehaald en weer teruggebracht. Volgens De Bock had hij met dit koor een zeer speciale band. Van de zangers werd verwacht dat zij muzieknoten konden lezen, daar er alleen van bladmuziek werd gezongen. Voor gezelligheid moest je niet op het koor zijn. Van een borreltje of een kaartje na afloop van de repetitie was geen sprake. Alleen tussen kerst en oudjaar werd er een gezellige avond belegd, waarbij een bijzonder soort biljartspel werd gespeeld. De hoofdprijs was een haas. Men speelde dit dan zo, dat Galesloot altijd deze prijs won. Galesloot bleef tot het eind van zijn leven dirigent van Harmonie. Wanneer Harmonie is opgeheven en wanneer Galesloot het dirigeerstokje erbij neerlegde, is mij niet bekend.
Harmonie was een neutraal koor. Godsdienst of politieke overtuiging speelde geen rol. Toch vormden de katholieke zangers in de tijd van De Bock de hoofdmoot. Dit was niet zo vreemd, daar Galesloot tevens dirigent was van het Katholieke Kerkkoor in Vianen. Leden waren onder meer de gebroeders Delpeut, Hannes Peek, Gerard en Harry Gosman, Gradus Neerrijnen, Cornelis en Karel Kooiman en Dirk en Gert Jochems. Jaarlijks werd er eind januari of begin februari een uitvoering gegeven in 'De Eendracht'. Meestal traden solisten op en werd het koor begeleid door een aantal musici. Het optreden werd besloten met een bal na. Extra optredens werden ook wel ingelast, zoals in 1914. Al eerder dat jaar had men op 15 januari een uitvoering gegeven in 'De Eendracht'. Dit optreden werd op 11 februari herhaald in hotel Hartman[11]. Na het uitbreken van de eerste wereldoorlog verzorgde Harmonie op 26 augustus een concert in 'De Eendracht' dat op 2 september in hotel Van Soest werd herhaald. Gezongen werden ondermeer 'het laatste vers van Wilhelmus van Nassouwe en het Vlaggelied - - -. Eveneens tot slot het eerste en het laatste vers van ons Wien Neerlandsch Bloed "con amor" staande begeleid met den zang van de Mannenzangvereeniging Harmonie'. Vooral de talrijk opgekomen militairen toonden zich zeer enthousiast[12].
Naast de jaarlijkse uitvoeringen in 'De Eendracht', trad men ook elders op, hetzij als gast, hetzij op concoursen. Een ander, bijna jaarlijks, terugkerend evenement was het gezamelijk optreden met het Utrechtse Mannenkoor Orpheus (waarvan Galesloot ook directeur was)[13]. Zo bekend was dit optreden dat nog in 1936 bij een optreden van het Vianensch Mannenkoor men de avond afficheerde met de volgende woorden: 'Voor lief-hebbers van Mannenzang een pracht-avond. Oud-zangers van Harmonie kunnen dien avond vele bekende zangers van het vroeger bestaande Mannenkoor Orpheus ontmoeten.'[14]
Hoewel Harmonie bleef optreden met prachtige werken zoals *Leiden's Ontzet* van Richard Hol en het bekende *De Kleinste* van J.H. Lower liep de belangstelling voor het koor in de jaren twintig terug zoals blijkt uit een verslag in de *Vijfheerenlanden* van 10 februari 1923. Over dit optreden, waaraan ook de dames Corrie W. Hartman, sopraan, en Han Jochems, pianobegeleiding, hun medewerking verleenden, alsmede het Strijkorkest Rhijnenskie, schreef de verslaggever: 'Het is iets ongewoons, dat een plaatselijke vereeniging, vooral de Mannenzang, zoo weinig belangstelling geniet'[15].
De leden van het koor lieten zich echter niet uit het veld slaan. Ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van Harmonie organiseerden zij een succesvolle faincy-fair op 13 en 14 november 1923 in 'De Eendracht'. Tevens werd er een jubileum-feestconcert gegeven. De toegang voor niet-donateurs bedroeg één gulden. Naast de dames Corrie Hartman, Han Jochems en Rika Kooijman verleenden enkele leden van het fanfarecorps Excelsior hun medewerking[16]. In het volgend jaar ging het echter niet veel beter. Over een optreden van 17 november in Meerkerk in de bovenzaal van het hotel Hof van Holland berichtte de *Vijfheerenlanden*

De Bazaarcommissie bestaande uit Th. Tukker, H. Hoegee, J. Coljee, A. Middelkoop, D. Schouten, N. van Asch, J. de Roos, gebroeders Nieuwpoort en S. Wisman, 1925. Ook de dames droegen hun steentje bij.

aldus: 'Naar ons te ore kwam is het deze vereeniging al niet beter vergaan dan andere vereenigingen die getracht hebben de gemaakte onkosten te kunnen dekken. De opkomst was dan ook erg slecht.' Uit het verdere verslag blijkt dat ondertussen een nieuw koor zich had aangemeld: 'De belangstellende lezers worden nog even herinnerd aan de uitvoering welke a.s. Donderdag in het hotel Hartman door het Viaansch Mannenkoor (Dir. Jan Coljee) wordt gegeven'[17].

Het Vianensch Mannenkoor

Ondanks de teruglopende belangstelling voor Harmonie en ondanks de vele gemengde koren die Vianen al telde, was op 19 juni 1924 een nieuw mannenzangkoor opgericht, Het Vianensch Mannenkoor[18]. Belangrijkste initiator was de nog jonge, maar muzikaal zeer begaafde Jan Coljee[19]. De leden stroomden toe. Direct na de oprichting hadden zich al ongeveer 50 mannen aangemeld. Onder leiding van Jan Coljee, die tot directeur van het koor was benoemd, werd twee maanden na de oprichting al een tweede prijs behaald op een groot nationaal concours, dat op 14 augustus 1924 in Vianen werd gehouden[20].
Op 20 november 1924 gaf het Viaansch Mannenkoor een eerste openbare uitvoering in de zaal van J.G. van Soest. 'De zaal was geheel uitverkocht. Het programma bestond uit solozang, dubbelkwartet en koor, en ter afwisseling, eenige nummers Piano en Toneel. De heer C. van Lith zong met gevoel de solo's, vooral het nummer "Moeder geef mij nog een kus" met begeleiding van het slotvers was heel mooi. De nummers gezongen door dubbelkwartet en koor waren zeer goed. De tooneelstukjes werden beide voortreffelijk gespeeld, het publiek amuseerde zich ten volle. De nummers voor piano werden met gevoel door den heer Coljee gespeeld. - - - Tenslotte werd namens de vereeniging als blijk van waardering aan den directeur een prachtige rooktafel aangeboden en aan mej. Coljee een bouquet'. De avond werd met een bal besloten. Aldus het enthousiaste verslag in de *Vijfheerenlanden*[21].
In tegenstelling tot Harmonie kreeg dit koor de zaal wel vol. Hoe was dit mogelijk? Uit vraaggesprekken met verschillende oud-leden van het Vianensch Mannenkoor bleek dat er een groot verschil was tussen beide koren. Er werd even hard gerepeteerd en met enthousiasme gezongen, maar daarnaast was vooral gezelligheid heel belangrijk. In het begin repeteerde men in het gebouw van de Boaz-bank op de Langendijk. Ook het stadhuis werd als oefenruimte gebruikt. Later vond men onderdak in de Brouwerij, waar het bij tijd en wijle zo gezellig was dat men de voorkeur aan kaart en borrel gaf.
De inzet van de leden was zeer groot en werd nog gevoed door de prijzen die het koor in het eerste jaar behaalde. Naast de prijs in Vianen won men op een concours in Lekkerkerk in de derde afdeling een tweede prijs plus een zilveren lauwertak.

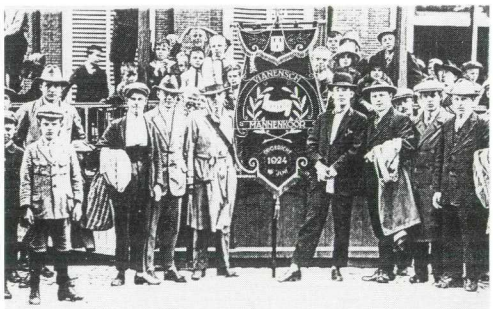

Het vaandel, 1925. Rechts naast het vaandel Jan Coljee. Eigendom H.M. Verwers, Vianen.

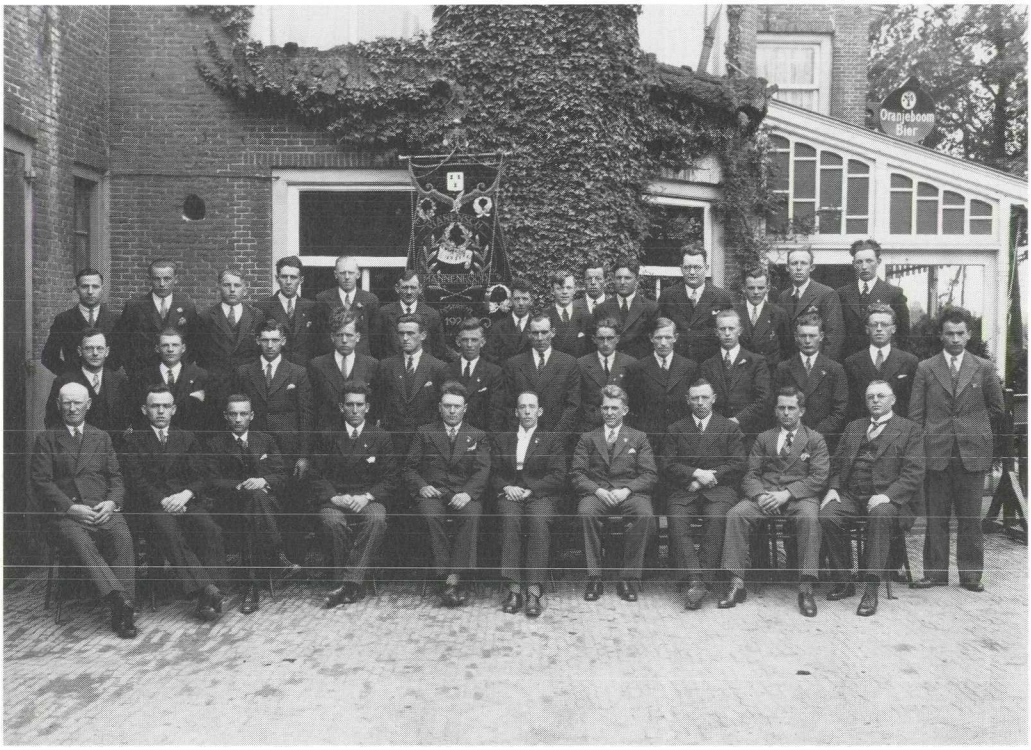

Groepsfoto van het Vianensch Mannenkoor, gemaakt rond 1928, tegen de zijgevel van hotel-restaurant 'Het Zwijnshoofd'. Eigendom mevr. C.R. Schouten-Brouwer, Vianen.

Op de eerste jaarvergadering op 13 juni 1925 in het Zwijnshoofd bood de voorzitter de directeur dan ook als dank voor zijn 'geniale leiding' een prachtige muzieklessenaar aan. Vervolgens sloot de voorzitter 'de jaarvergadering en zegt thans te zullen overgaan tot een gezellig samenzijn. Dat het een gezellige avond is geworden is zeker. Er was volop gezorgd voor spijs en drank en de leden zorgden voor het humoristische gedeelten terwijl de Directeur voor de Muziek zorgde'[22].
Op 5 en 6 november 1925 werd er door de leden van het koor een bazar georganiseerd in de sociëteit 'De Eendracht' voor de aanschaf van een vaandel. Het koor zelf verzorgde de muzikale bijdragen. De bazar trok veel belangstelling en bracht f 627,- op[23]. Het vaandel, naar alle waarschijnlijkheid gemaakt door mevrouw Dora Strik-van Mourik, wordt thans bewaard in het gemeentearchief van Vianen.
Van 1924 tot het begin van de tweede wereldoorlog trad het Vianensch Mannenkoor onder leiding van Jan Coljee veelvuldig op, waarbij op concoursen menig prijs werd behaald[24]. Het gaan naar een concours was een feest op zich. Er werd een bus gehuurd en ook de dames konden mee. Voor hen was het niet altijd een pretje, daar veel wedstrijden in het voorjaar en vroege zomer in de buitenlucht plaats vonden. Het kon nogal eens frisjes zijn. De zangers hadden hier geen probleem mee. Zij smeerden voor het optreden hun keel met vaderlands gedestilleerd. Werd er gewonnen, dan werd de overwinning uitbundig gevierd, zodat het kon gebeuren dat een koorlid in zekere staat op de stoep werd afgeleverd of thuis werd neergelegd met zijn hoofd in de hondemand.
Evenals Harmonie gaf men jaarlijk een concert in Vianen, deed mee aan concoursen en verzorgde elders optredens. In Vianen zelf trad men op in 'De Eendracht'. Op 23 januari 1930 bij-

voorbeeld zong men o.a. *Haec Dies* van Alphons Franken, *Avond voor Heiligerlee* van W. Kerper, *Mijne Moedertaal* van L.F. Brandts Buijs en het succesnummer *An der Schönen Blauen Donau* van Johann Strauss. Na de pauze werd de klucht *Baas Jansen in 'De brand van Rome'* gespeeld door de leden zelf. Voor de gelegenheid werd een goede grimeur ingehuurd. De kosten werden betaald uit de contributie die aanvankelijk een kwartje per week bedroeg, later 40 cent. De avond werd besloten met een bal na[25].
Ook elders in Vianen trad men op zoals op het Hofplein en in de boomgaard van notaris J.C. Koedam op 't Wed, die werd gepacht door het koorlid H.T. de Groot. Tijdens het optreden was er gelegenheid om kersen te eten[26]. Zowel de feestelijke ingebruikname van de gemoderniseerde toneelzaal van hotel Hartman als de feestelijke opening van hotel café-restaurant 'Het Zwijnshoofd' werden opgeluisterd met de stemmen van het Vianensch Mannenkoor[27].
Voor al die uitvoeringen werd de muziekkeuze verzorgd door Jan Coljee. Uit gesprekken met oud-koorleden bleek dat het koor in de jaren dertig vooral veel succes behaalde met *De ruïne*. Naast het verplichte werk zong het koor dit werk vaak op concoursen als vrij nummer. *De ruïne*, een gedicht van J. van Breemen Jz., was getoonzet door Ludwig Felix Brandts Buys[28]. Het gaat over Kennemerland en de ruïne van Brederode. Brandts Buys componeerde dit werk in het begin van 1910[29]. Op de titelpagina prijkt een pentekening van de tekstdichter Van Breemen zelf naar een foto van de ruïne. Hoe kwam Coljee aan dit zangstuk?
In 1921 was dit koorwerk het `verplichte koor Hoogste Eere-Afdeeling Mannenkoren' voor de zangwedstrijd die het Utrechts Mannenkoor Euterpe organiseerde van 2 tot 30 oktober 1921 ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan. Een van de deelnemende koren was het Utrechtse Orpheus onder leiding van Cornelis Galesloot, tevens dirigent van Harmonie uit Vianen. Galesloot bracht ongetwijfeld het stuk mee naar Vianen. Volgens oud-lid De Roos was het Harry Gosman, lid van Harmonie, die *De ruine* inbracht bij zijn overstap naar het Vianensch Mannenkoor. Een verslaggever van het *Utrechtsch Nieuwsblad* beschreef *De ruïne* als volgt: 'Ik heb zelden met zoveel interesse 'n mannenkoor-compositie gevolgd. 't Lyrische, 't romantische, 't heroische element vindt men hierin op geniale wijze bewerkt. Dan vergeet 'k nog de levenskrachtige, welige uiting in 't jachtkoor. Ik dacht toen even aan Haydn's *Jahreszeiten*'[30]. Niet alleen het Vianensch Mannenkoor had dit werk op zijn repertoire staan. De Roos herinnert zich dat het werk in 1935 of 1936 door ongeveer 2000 man werd gezongen op een bijeenkomst op het terrein bij Huis Rosendaal in Velp.
Op 19 december 1936 herdacht Jan Coljee het feit dat 12½ jaar geleden zijn directeursloopbaan was begonnen bij het Vianensch Mannenkoor[31]. Voor het

PRIJS 10 CT.

„VIANENSCH MANNENKOOR"

DIRECTEUR: JAN COLJEE

OPENBARE UITVOERING

TE GEVEN OP DONDERDAG 10 JAN. 1929
DES AVONDS TE 7.30 UUR, IN DE
SOCIËTEIT „DE EENDRACHT" TE VIANEN

PROGRAMMA:

Matrozenlied, Koor . . . . . Jacob Hamel
Avond voor Heiligerlee, Koor . . W. Kerper
Het Gouden Brilletje, Solo . de Wijs-Mouton
Sterrennacht, Koor . . . . . A. M. Storch
Studenten-reislied, Koor met begeleiding L. Mens
Snoepwinkeltje, Solo . . . . de Wijs-Mouton
Lapper Krispijn, Solo . . . E. Hullebroeck
Ave Maria, Koor . . . . . Fr. Scheren
Goeden Nacht, Koor. . . . . Fr. Roeske
De Schooier, Solo . . . . de Wijs-Mouton

PAUZE

„DE TWEE SPITSBOEVEN",
Klucht in één bedrijf.

PERSONEN: Baron van Hardsteen tot Konijnenburg, Karel, zijn Neef; Jan, zijn bediende; Statig, Burgemeester; van den IJver, schoolmeester; Snuffelaar, veldwachter; Joop, Kris, boeven

Gedurende de Uitvoering is rooken verboden!
NA AFLOOP BAL. — Balbouquetjes à 25 ct. verplichtend.

Programmaboek van het 'Vianensch Mannenkoor' van 10 januari 1929. Eigendom mevr. C.R. Schouten-Brouwer, Vianen.

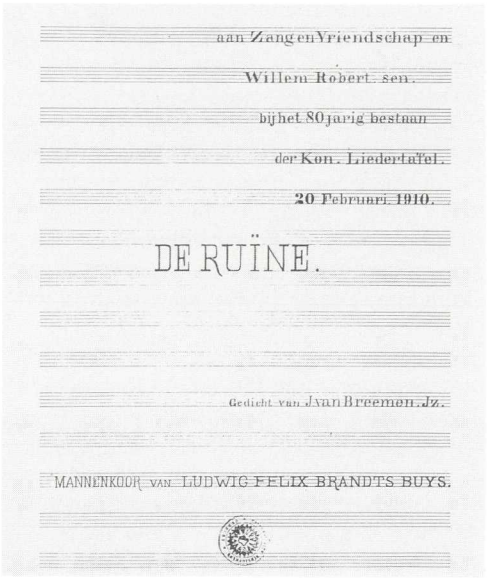
aan Zang en Vriendschap en

Willem Robert sen.

bij het 80jarig bestaan

der Kon. Liedertafel.

20 Februari 1910.

DE RUÏNE.

Gedicht van J. van Breemen Jz.

MANNENKOOR VAN LUDWIG FELIX BRANDTS BUYS.

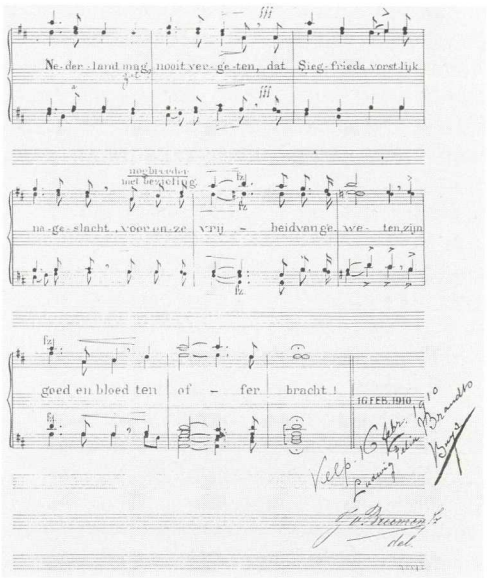

Titelpagina en slotpagina van 'De Ruïne' van Ludwig Felix Brandts Buys. Gemeentemuseum Den Haag, coll. Enschede.

feestconcert, dat 28 januari 1937 werd uitgevoerd, nam het koor *Hollands Glorie* van Richard Hol in studie. Voorts verleende de sopraan Roos Boelsma haar medewerking[32].

Toch liep ook voor dit koor de belangstelling terug. Was men aanvankelijk gestart men zo'n 50 man, door de tijd heen fluctueerde het aantal leden nogal. Eigenlijk had het koor altijd last van onderbezetting. Dat dit ook wel eens ten voordele van koor werkte, bleek bij een een concours in Nijmegen waar Jan Coljee met 19 man verscheen. Hij diende een protest in bij de jury, omdat het onmogelijk was om met zo'n kleine bezetting het verplichte werk naar behoren te kunnen uitvoeren. Het hielp allemaal niets en het koor moest toch optreden. Tegen eigen verwachting won het de eerste prijs! De grote kracht van het koor lag dan ook vooral in zijn dirigent.

Na het uitbreken van de tweede wereldoorlog zong het koor aanvankelijk gewoon door. Begin 1941 werd nog een uitvoering gegeven in het Zwijnshoofd, waarbij ook Bob Scholten optrad, maar het koor verliep. Toen begin 1942 veldwachter Graafeiland de papieren en eigendommen van het koor - waaronder ook de muziek - in beslag kwam nemen, zag het zich genoodzaakt zijn activiteiten te staken. Na de oorlog werd P. Marks, die van 1930 tot 1938, secretaris en daarna voorzitter van het koor was geweest, opgebeld door de Provinciale Opsporingsdienst in Utrecht. Hij kon de papieren weer komen ophalen aan de Maliebaan[33]. De muziek was grotendeels bewaard gebleven, maar van het archief was niets meer over. Het vaandel lag, aldus mevrouw Schouten, gedurende deze tijd bij haar thuis op zolder, op het Hofplein.

Op vrijdag 15 maart 1946 werden de repetities o.l.v. Jan Coljee hervat in de zijzaal van de Brouwerij in de Kerkstraat[34]. Al in augustus behaalde het koor een tweede prijs op een zaalconcours in Rotterdam[35].

Het laatste openbare optreden van het Vianensch Mannenkoor vond plaats tijdens een concert dat verschillende zangverenigingen uit Vreeswijk en Vianen op 25 september 1946 in het Zwijnshoofd gaven. Het Vianensch Mannenkoor zong onder andere *In 't woud*, een lied dat Galesloot 50 jaar eerder ook met Harmonie had uitvoerd, en *Domine Salvam Fac*. Het laatste werk, dat samen

met het Vreeswijksch Mannenkoor werd gezongen, was *De Ruïne*. Helaas was er weinig publieke belangstelling[36]. Kort hierna werd het Vianensch Mannenkoor tijdens een bestuurvergadering opgeheven. Belangrijkste redenen hiervoor waren het gebrek aan leden en het slechte bezoek aan de repetities.

Heroprichting Vianensch Mannenkoor

Het koor was wel opgeheven, maar de herinnering bleef. In de *Vijfheerenlanden* van 3 oktober 1953 werd eenieder door het voorlopig bestuur 'uitgenodigd voor een vergadering op 6 oktober a.s. in 'De Eendracht' om tot heroprichting van het koor te komen'. Tijdens de heroprichtingsvergadering meldden zich 20 nieuwe leden[37]. Men repeteerde op dindsdagavond van negen tot half elf in het Zwijnshoofd, later op andere lokaties in Vianen, onder leiding van de Utrechtse dirigent Ton Hartvelt.
Het eerste openbare optreden vond plaats op 26 februari 1954. Het koor zong, onder het vaandel van zijn voorloper het Vianensch Mannenkoor, o.a. *Domine Salvam Fac* van A. Giesen en de *Bacarola* van Zijderlaan, waarbij het werd begeleid door de Maarssense Orkestvereniging. Solonummers werden gezongen door de heren Schouten, De Korte en Witkamp. De firma Schram nam het laatste nummer *Het Pelgrimskoor* in de zaal op. Tenslotte was er een bal na. De avond was een groot succes[38].
Ook dit koor boekte alras succes op concoursen. Op een groot muziekconcours in Vianen op tweede Pinksterdag 1954 gehouden, behaalde het een eerste prijs in de Eerste afdeling Zang[39]. Het gaf eenmaal per jaar een uitvoering in Vianen. Naast koorzang kon het publiek genieten van cabaret, toneel of andere vormen van gezelligheid, verzorgd door groepen van buiten[40]. Daarnaast zong men op concoursen, trad op met andere muziekverenigingen en gaf liefdadigheidsuitvoeringen zoals voor het sanatorium Sonnevanck in Harderwijk[41]. Maar men kreeg te maken met dezelfde

Optreden van het Vianens Mannenkoor op woensdag 14 december 1955 in 'De Eendracht' te Vianen. Eigendom mevr. C.R. Schouten-Brouwer, Vianen.

problemen als het vorige koor: een wisselend aantal zangers en geen constant repetitiebezoek. Vanaf 1962 liep de belangstelling hard terug. 'Hoewel een deputatie van ons koor al vele zaterdagmiddagen op pad is geweest om een aantal leden - dat nogal eens vaak de repetitie-avonden van ons koor verzuimt - er aan te herinneren dat er nog zo iets als een Vianens Mannenkoor bestaat, blijkt dat nog weinigen ons repetitielokaal in de Brederodestraat kunnen vinden'[42]. Toen bovendien de T.V. haar intrede deed, was het verloop niet meer te stuiten[43]. In 1966 werd besloten het koor dan ook maar op te heffen.

Mannenkoor Vianen

Over dit koor is erg weinig bekend. Vrij kort na de opheffing van het ter ziele gegane Vianens Mannenkoor werd er door een aantal oud-leden, die nu bij de Christelijk Gemengde Zangvereniging 'Hallelujah' zongen, een nieuw mannenkoor opgericht: het Mannenkoor Vianen. Het telde al gauw zo'n 40 leden, waarvan het meerendeel, heel opvallend, zich van buiten in Vianen had gevestigd. Aanvankelijk repeteerde men direct na afloop van de repetities van 'Hallelujah', later werd dat een aparte avond in een ruimte op het bejaardencentrum Batenstein. Waarschijnlijk door de veranderde repetitietijd en lokatie verliep ook dit koor. Wanneer het koor is opgeheven is niet bekend.

Vianens Mannenkoor III

Het bloed kruipt waar het niet gaan kan. Eind 1985 raakten Sjef van Elteren en Jac. Labrie tijdens een busrit in gesprek. Beiden vonden het jammer dat Vianen geen mannenkoor meer bezat. Zij raakten zo begeesterd over het onderwerp dat zij in Utrecht de bus verlieten en in een café aan de Jutfaseweg een plan uitwerkten om tot heroprichting van het koor te komen. Sjef van Elteren had al snel een zaal gehuurd in het Zwijnshoofd. Dick Schram, die Van Elteren bij een concert in de N.H. kerk ontmoette, zegde zijn medewerking toe. Na een oproep in de krant meldden zich meer dan veertig leden aan. Er was nog een probleem: het vinden van een goede dirigent (om maar niet te spreken van wat deze zou gaan kosten). Tijdens een bezoek aan een concert in Houten, waar Pieter Vis als solist optrad, sprak Van Elteren deze aan en vroeg hem of hij niet een geschikte dirigent kende. Vis wilde dit zelf wel op zich nemen. Bij de oprichtingsvergadering van het koor in januari 1986 ging Vis zeer voortvarend te werk. Hij nam direct stemtesten af. De contributie werd, afhankelijk van het inkomen, vastgesteld op 8 tot 12 gulden per maand. Hiervan moest de dirigent worden betaald. Muziek vormde geen probleem. Jac. Labrie, die als laatste secretaris nog steeds de muziek van het Mannenkoor II in zijn bezit had, droeg deze over aan het nieuwe koor. Daarnaast kwam Vis met vele nieuwe werken aan. De eerste uitvoering vond plaats in mei 1986, met op het programma ondermeer *De twaalf rovers* en het *Slavenkoor* uit Nabucco van Verdi. Sindsdien heeft het koor al een

Vianens Mannenkoor 1991. Foto Peter Verbeek.

groot aantal optredens achter de rug. Grote zorg van het bestuur blijft de omvang van het ledenbestand. Het koor telt zo'n 50 leden, maar de gemiddelde leeftijd ligt aan de hoge kant. Een uitbreiding met jonge mannenstemmen is zeer gewenst.
In de afgelopen vijf jaar zijn er enkele veranderingen opgetreden. Pieter Vis beëindigde wegens drukke werkzaamheden zijn dirigentschap. Hij werd opgevolgd door Gerard Stremler. Sinds kort staat het koor onder de directie van Arjan Houdijk, voormalig dirigent van 'Euterpe' uit Utrecht. De repetities vinden nu plaats in het gebouw van de hengelsportvereniging naast de sporthal De Hagen. Ook voor dit koor geldt, naast veel plezier in muziek, als belangrijkste regel: gezelligheid voor alles.
Overzien we de geschiedenis van de Viaanse mannenzang in vogelvlucht dan valt allereerst de grote invloed op die Cornelis Galesloot heeft gehad. Delen van de verzameling bladmuziek van Harmonie zijn aan het Vianensch Mannenkoor van Coljee overgedragen en op die manier in het archief van het huidige Vianens Mannenkoor beland. Kenmerkend is ook dat alle koren neutraal waren: gezindte of politieke kleur speelden geen rol. Tenslotte was vooral de gezelligheid, met uitzondering van Harmonie misschien, naast het samen zingen het bindend element. Eén ding is zeker, zingen gaf en geeft ontzettend veel plezier.

A.J.M. Koenhein

Noten

1. Graag bedank ik mevrouw C.R. Schouten-Brouwer en de heren J.A. de Bock, Sjef van Elteren, Jac. Labrie, P. Marks, J. Merxks, D.J. Schram en J.H. de Roos voor hun medewerking. Helaas heb ik niet al hun mededelingen in dit artikel kunnen verwerken.
2. Algemeen Rijksarchief, Familie Brederode, inv. 5b, rekening van Cornelis van Delft, rentmeester van de domeinen van Vianen en Ameide 1561-1562. Vgl. 'Oude muziekinstrumenten op den huize Vianen (1567) van den heer Van Brederode', *De Navorscher*, XXII (1872) 80-82.
3. Gemeentearchief (GA) Vianen, Minuten en Ingekomen Stukken 1840.

4. GA Vianen, Notulen vergadering van 11 sept. 1840.
5. W.J. van Harn, *Een vlugtige blik op het oude en hedendaagsche Vianen* (Schoonhoven, 1851) 52-53.
6. Het is mij niet duidelijk geworden of het koor 'Harmonie' in deze periode een gemengd koor of een mannenzangkoor was. Uit een bericht in *De Vijfheerenlanden* van 7 nov. 1923, blijkt dat het koor haar 25-jarig bestaan viert. Het koor zou dan opgericht zijn in 1898. In de *VHL* van 10 en 24 febr. en 9 maart 1897 wordt melding gemaakt van een optreden van de Zangvereniging 'Harmonie' o.l.v. de heer Corn. A. Galesloot. Een jaar later leest men in de *VHL* van 31 aug. 1898 dat De Zangvereeniging Harmonie, afdeeling Mannenkoor, met 15 zangers heeft deelgenomen aan een concours.
7. *VHL*, 9 maart 1897.
8. *VHL*, 31 aug. 1898.
9. *VHL*, 3 sept. 1898. Florialia was een vereniging van liefhebbers van kweken van allerlei planten.
10. *VHL*, 7 sept. 1898.
11. *VHL*, 14 jan. en 11 febr. 1914. 'De Eendracht' was gelegen aan de Voorstraat op de plaats van de huidige Rabobank. Hotel Hartman, eveneens aan de Voorstraat, werd in de oorlog verwoest door een bom. Het stond op de plaats van de tegenwoordige boekhandel Schouten.
12. *VHL*, 29 aug. en 5 sept. 1914.
13. *VHL*, 2 nov. 1921.
14. *VHL*, 19 sept. 1936.
15. *VHL*, 7 en 10 febr. 1923.
16. *VHL*, 7, 10 en 17 nov. 1923.
17. *VHL*, 19 nov. 1924.
18. Deze datum staat vermeld op het vaandel. Naast `Harmonie' bestonden in Vianen nog de volgende koren: `Soli Deo Gloria', 'Halleluja', `Viaansch Dameskoor' en 'De Stem des Volks'. In augustus 1924 richtte Jan Coljee ook nog een kinderkoor 'Het Nachtegaaltje' op.
19. Mededeling van de heer J.H. de Roos te Zeist, die van de oprichting af zeer nauw betrokken is geweest bij het koor. Jan Coljee werd in 1905 in Vianen geboren als zoon van Johannes Gijsbert Coljee en Arendina Huisman. Hij trouwde in 1930 met Maria Hendrika van der Vlerk. Hij vertrok op 31 januari 1951 naar Edenville (Kroonstad) in Oranje Vrijstaat, waar hij was benoemd tot kerkkoorleider van de N.H. Kerk en tevens een betrekking als muziekleraar kreeg aan de plaatselijke hogeschool, *VHL*, 4 nov. 1950. Hij gaf in Vianen orgel- en pianolessen en had een aantal koren onder zijn directie.
20. *VHL*, 16 aug. 1924.
21. *VHL*, 22 nov. 1924. Omdat de dirigent in de eerste jaren van het bestaan van het koor geen salaris ontving, schonken de leden bij de diverse optredens cadeaus aan Jan Coljee.
22. *VHL*, 20 juni 1925.
23. *VHL*, 10 en 24 okt. en 11 nov. 1925.
24. De prijzen door het Vianensch Mannenkoor zijn in bewaring gegeven op het Gemeentearchief Vianen.
25. Programma in bezit van mevr. Schouten-Brouwer.
26. *VHL*, 8 juli 1936.
27. *VHL*, 30 nov. 1935; 21 nov. 1936.
28. Ludwig Felix Brandts Buys, organist, dirigent en componist, afkomstig uit een muzikale familie, werd in 1847 te Deventer geboren en overleed in 1917 te Velp. In 1874 werd hij dirigent van het Rotte's Mannenkoor, een van de drie voornaamste mannenzangverenigingen in Nederland. Hij componeerde veel koorwerken, zoals *Het Schrijverke* op tekst van Guido Gezelle en *Mijne Moedertaal* van Frans de Cort.
29. Het is gedagtekend 16 februari 1910 en heeft als opdracht: 'Aan Zang en Vriendschap en Willem Robert.sen bij het 80 jarig bestaan der Kon: Liedertafel 20 februari 1910'.
30. *Utrechtsch Nieuwsblad*, 1 nov. 1921.
31. *VHL*, 12 dec. 1936.
32. *VHL*, 30 jan. 1937.
33. Er is geen proces-verbaal van deze gebeurtenis bewaard gebleven.
34. *VHL*, 9 maart 1946.
35. *VHL*, 3 aug. 1946. Het Vreeswijksch Mannenenkoor en het Vreeswijksch Dameskoor, beide o.l.v. Jan Coljee, behaalden op dit concours een eerste prijs.
36. *VHL*, 21 en 28 sept. 1946.
37. *VHL*, 3 en 24 okt. 1953. Het voorlopig bestuur bestond uit Van Gunst, voorzitter, C. van Bekkum, secretaris, W.J. Verwers, penningmeester, G. de Korte en D.G. Schouten.
38. *VHL*, 6 maart 1954.
39. *VHL*, 12 juni 1954.
40. Bijvoorbeeld in 1965 de toneelgroep 'X' uit Utrecht. Hiervoor betaalde men f 90,-. Archief Vianens Mannenkoor.
41. Archief Vianens Mannenkoor, brief dd. 4 juni 1962.
42. Idem, brief dd. 13 nov. 1962.
43. Idem, brief dd. 22 mei 1963.